
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2009 (год. XVIII), ISSN 0861-7902

ЮБИЛЕЕН СБОРНИК

В началото на март излезе от печат **юбилеен сборник, посветен на 45-годишнината от създаването на Филологически факултет**. Материалите в сборника са неопровержимо доказателство за разнопосочните търсения, интересните идеи и различните изследователски подходи на научните работници от най-стария факултет на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий”. Статиите, написани на пет езика (български, руски, нидерландски, немски и френски), са групирани в два основни раздела – „Езикознание” и „Литературознание и фолклористика”, но са обединени от общия стремеж към новаторство, от сериозния и задълбочен изследователски поглед, от ценността на споделените идеи. За читателя те носят важни послания: за силата и неповторимостта на творчеството, за богатството на непознати или малко познати литератури и народи, за ролята на езика в историята на човечеството и на отделни народи, за общото и различното между езиците, и ни карат да погледнем по друг начин на себе си като българи и на света, който ни заобикаля.

Една част от статиите в раздел „Езикознание” са свързани с процесите на номинация и на словообразуване. В статията на **Марийка Димитрова** предмет на изследване е словообразователната активност на съществителното име в немския и в българския език, проследява се как частите на човешкото тяло участват в различни словообразователни модели. Изхожда се от теорията на когнитивната лингвистика, за да се анализира и опише конституирането на словообразователното значение в рамките на сложни и производни думи с цел разглеждането на словообразуването като проява на езиковата номинация. Чрез морфемен и словообразователен анализ на прилагателни имена, които имат интернационална основа, **Людвиг Селимски** стига до извода, че в българския език функционират „най-малко 13 хибридни суфиксални комплекса”, които се реализират в още по-голям брой варианти. **Владимир Хънтов**

разглежда семантиката и словообразуването на лексемите *россиянин* и *русский* и техния лексикографски статус. Използвайки средствата на лингвокултурологичния анализ, **Анастасия Петрова** проследява как в български и в румънски фразеологизми се използват някои универсални символи, когато се концептуализират представите за глупостта и глупавия. Авторката е убедена, че „ако уловим различните образи, функциониращи като компоненти в балканските фразеологизми, с техните концептуални модели, бихме могли да достигнем до фрагменти от различното светоусещане на съответния народ”. Изследвайки и съпоставяйки руските и българските названия на художествените материали, използвани в живописа, **Иванка Атанасова** ги класифицира по функция, начин на получаване, произход и структура и прави изводи за състава и възникването на тези термини. В статията си **Върбан Вџтов** анализира конструкции с възвратното лично местоимение, развили в някаква степен устойчивост в разговорната реч, чрез които субектът поглежда себе си отстрани и представя свои душевни, психически, емоционални, нравствени, физически и физиологически прояви и състояния. Авторът проследява и кои от тези конструкции имат първообрази в библейските текстове.

Една част от статиите насочват погледа на читателя към миналото на писмеността или на отделни езици. **Мария Маринова** се спира на различни мнения и артефакти, които оспорват твърденията, че съвременното европейско писмо води началото си от финикийската писменост. Анализът и приведените аргументи потвърждават идеята за общия произход на писмените системи и доказват според авторката „съществуването на напълно развита система от линеарна писменост, която очевидно е била широко употребявана в рамките на един широк ареал, обхващащ не само Египет, Мала Азия и Егейския регион, но и голяма част от Източното Средиземноморие, в един период, далечно предшестваш най-ранните паметници с финикийско писмо от около VIII в. пр. Хр.”. Според една от хипотезите в статията е възможно източникът на първоначалните линеарни символи да бъде потърсен сред древното трако-пеласгийско население на Балканския полуостров. **Пепа Лунгарова** коментира паметници, свързани с традиционното схващане у древните римляни за божествени сили, чрез които се постигат съгласие и хармония и в политическия, и в частния живот. Изследваните свидетелства за култа към *Concordia* в провинция Долна Мизия отразяват и двата аспекта на почитане – официален и частен. **Кирил Кабакчиев**

разглежда няколко откъса от Сказанието на Константин Костенечки – важен книжовен паметник от късното средновековие. Авторът анализира виждането на Костенечки за отношението звук – буква, непоследователното прилагане на предлаганите правила и необичайните етимологии на книжовника за някои собствени имена и стига до извода, че „На Сказанието би трябвало да гледаме не като на филологическо, а като на богословско енциклопедично произведение, в което са залегнали основните постановки на християнството”. Само така могат вярно да бъдат разбрани езиковедските схващания на К. Костенечки. Прилагайки богат илюстративен материал, **Иванка Дончева** коментира образци на строителна керамика с печати от античната крепост „Ковачевско кале” и изказва хипотези относно значението на надписите. **Искра Мандова** описва и класифицира византийски златни монети, открити в северната част на Китай и датирани от периода на династията Тан, смятана за най-великата в историята на древен Китай, и изказва предположения за пътищата, по които тези монети са стигнали до далечната страна. **Марин Петков** обстойно разглежда словообразователните методи съкращаване, деривация и конверсия, чрез които са се образували хипокористичните антропоними в старовисоконемския език (VI–XI в.). В статията си **Иван Златев** отбелязва, че за да се разбере семантиката на емотивните междуметия, употребени в писмен текст, трябва да се анализира по-широк контекст и да се имат предвид и някои допълнителни текстови маркери. Въпреки това по различни причини, коментирани от автора, определянето на значението на тези междуметия в писмената реч остава непосилна задача. С проблемите на превода са свързани няколко статии. **Светослав Сивков** изяснява особеностите, които съпътстват предаването на метафоричните значения при превод от руски на български език, и установява три типа отношения, свързани с категорията образност. В статията на **Милена Иванова** се разглеждат семантични словообразователни модели, залегнали в отделните семантични полета на приказката „Бременските градски музиканти”, като се проследява тяхната роля при изграждането на общата семантика в оригинала и в превода на български език. Две от статиите в този раздел разглеждат по-обща въпроси на езикознанието. **Невена Стоянова** уточнява понятията *интерлингва* и *метаезик* и анализира възможности за тяхното прилагане при семантичния анализ, тъй като е убедена, че чрез един „уеднаквен метаезик, който да позволява отразяване на значението на микро- и макроравнище, може да се постигне по-пълно описание на естествения

човешки език”. **Мирослава Вътова** представя същността и приложението на експерименталния подход в областта на семантиката. Малко познати езикови явления са представени в статиите на М. Василева и М. Минева. **Магдалена Василева** представя различните стилови равнища в японския език, чрез които се изразява учтивост, и коментира отношението, което имат изучаващите този език, към японския хоноратив. **Милица Минева** представя езика *айну*, който се говори от народ, населяващ предимно остров Хокайдо и смятан за най-древното население на Япония.

Три статии са тематично ориентирани към проблеми, отнасящи се до обучението на студенти, и предлагат различни методически идеи и решения. Комуникативната компетентност е съвкупност от различни компоненти, един от които е социокултурният. В своята статия **Веска Кирилова** проследява как при обучението по чужд език се усвояват знания и се формират социокултурни умения. **Деляна Христова** отбелязва, че началният етап от обучението по чужд език се характеризира с интензивност и ограниченост във времето, но от крайните резултати, достигнати от студентите в края на този етап, зависи резултатността на следващите етапи в изучаването на чуждия език. Затова според авторката е особено важно правилно да се определи нивото на владеене на чуждия език. **Магдалена Ганчева** предлага методически варианти и система от упражнения за работа върху есе с български студенти, изучаващи руски език. В статията на **Рада Василева** *Анализ на устойчивите глаголно-именни словосъчетания с функционалния глагол вземам в немския и българския език* се съпоставят специфичните синтактични и семантични свойства на устойчивите структури (от типа на *вземам становище/Stellung nehmen*) от позициите на теоретичната концепция на валентната граматика. В първата част на сборника своя статия представя и **Катя Матеева**.

Втората част на сборника съдържа статии от областта на литературознанието и на фолклористиката. Една част от тях са свързани с българския фолклор. **Светла Живтерева** изследва как е интерпретирано в гатанките отношението човек – космос, как човекът, неговото тяло, бит и живот представят фолклорния модел на света. Статията на **Тодор Моллов** е част от едно по-обширно проучване и представя „известия, според които столичният град (Цариград) има пряка връзка с река Дунав, откъдето по канал или подземен водопровод получава вода”. **Радослав Радев** търси ролята на личността и басните на Езоп при

изграждане образа на българския смехотворец Хитър Петър през Възраждането. **Димитър Кенанов** обосновава идеята си, че „освен за онагледяване на първичното, вторичното и бъдещото духовно състояние на света, кръговата символика може да изясни метатекстовата позиция на Библията в християнската култура”. **Ивета Рашева** анализира влиянието на Григорий Цамблак върху Йосиф Волоцки и рецепцията на „Житие на Стефан Дечански” в средновековната руска литература. **Илияна Димитрова** предлага на читателя своето виждане за моделите и трансформациите на родното в повестта на И. Петров „Преди да се родя и след това”.

Много от статиите изследват явления в други литератури. **Владимир Сабоурин** анализира образа на бащата в автобиографичното послание „Книга на живота ми” на Тереса от Авила. Разглеждайки и анализирайки заглавията на романи на Стендал, Балзак и Флобер, **Мариана Нинова** проследява „доколко заглавието допринася да се открият по-релефно типологическите особености” на кариеристичния роман и свидетелства за индивидуалния почерк на тримата творци. Някои аспекти на модерната нидерландска поезия разглежда в своята статия **Багрелия Борисова**. Чрез илюстриране на полисемните функции на структурата на лирическия Аз, които се проявяват предимно в пространствените ѝ измерения, се акцентува върху дихотомното отношение микрокосмос – макрокосмос и неговото място в естетическите търсения на съвременните нидерландски поети. **Венцислава Дикова** представя сирийския поет Низар Каббани и неговата поезия, посветена на любовта. **Владимира Вълкова** изследва „осезаемостта на знанието” в романа на Р. Музил „Мъжът без свойства”. **Маргрета Григорова** коментира ролята и присъствието на полските романтици в културния живот на Европа. **Христо Бонджолов** анализира образите на малките хора от „Малоострански разкази” на Ян Неруда. **Полина Венкова** запознава читателя с развитието на българо-китайските културни отношения през 50-те и 60-те години на ХХ в. и с преводите от китайски на български език през този период.

Макар и кратък, този преглед показва недвусмислено оригиналността, широтата и богатството на творческите търсения на колегите от Филологически факултет, намерили израз в техните статии, публикувани в юбилейния сборник.

Димка Димитрова